

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu

twitter.com/turkiskonf

www.turkis.org.tr

27 Ağustos 2021

AĞUSTOS 2021 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ FİYAT ARTIŞLARI TATİL YAPMIYOR...
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 2.927 TL, YOKSULLUK SINIRI İSE 9.533 TL
- ✓ MUTFAK ENFLASYONU AYLIK YÜZDE 0,80; ON İKİ AYLIK YÜZDE 22,78 ORANINDA...
- ✓ BEKAR BİR ÇALIŞANIN AYLIK YAŞAM MALİYETİ TUTARI 3.573 TL
- ✓ KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ, ARTAN KURAKLIK ve ÜLKEMİZDEKİ YANGINLAR GIDA GÜVENLİĞİNİ TEHDİT EDİYOR.

Başta gıda maddeleri olmak üzere, zorunlu harcamalara yönelik mal ve hizmetlerdeki fiyat artışları dar ve sabit gelirli kesimlerin geçim şartlarını doğrudan etkilemektedir. Enflasyondaki gelişmeler özellikle ücret/maaş gelirlerindeki artışların da temel gerekçesi olmaktadır. Uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların önceliği "insana yakışır yaşam şartları" sağlamak, bu yolla adaletsizliği ortadan kaldırarak refahı daha geniş kesimlere yaygınlaştırmaktır.

TÜRK-İŞ tarafından 34 yıldan bu yana her ay düzenli olarak yapılan, bu alanda öncü ve diğer çalışmalara örnek olan "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" araştırması, ücretli çalışanların "geçim şartlarını" ortaya koyan önemli bir çalışma olmaya devam etmektedir. Çoğu zaman ücret geliri seviyesi ile yapılması zorunlu harcama tutarı arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim şartlarını açıkça ortaya koymaktadır.

TÜRK-İŞ Araştırmasının Ağustos 2021 ayı sonucuna göre;

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 2.926,72 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 9.533,28 TL,
- Bekâr bir çalışanın '**yaşama maliyeti**' ise aylık 3.572,79 TL olmuştur.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Ağustos 2020	Aralık 2020	Temmuz 2021	Ağustos 2021
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	653,51	711,22	801,45	807,45
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	546,88	592,22	663,36	669,27
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	707,71	768,21	859,98	864,16
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	475,65	518,29	578,63	585,84
Açlık Sınırı	2.383,76	2.589,94	2.903,41	2.926,72
Yoksulluk Sınırı	7.764,69	8.436,27	9.457,36	9.533,28

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

Halen yürürlükte olan aylık net 2.825,90 TL asgari ücret yine açlık sınırının altındadır. Asgari ücret ile bir kişinin yaşam maliyeti olan 3.573 TL arasındaki fark bu ay itibariyle 747 TL olarak hesaplanmaktadır. (2020 yılının Ağustos ayı itibariyle net asgari ücret 2.324,70 TL ve aynı ay itibariyle bir kişinin aylık yaşama maliyeti ise 2.892 TL'dir).

Dört kişilik bir ailenin sadece gıda harcaması (mutfak masrafı) geçen aya göre 23 TL, yılbaşına göre 337 TL ve geçen yıla göre 543 TL artmıştır. Yapılması gereken toplam harcama tutarı (aile bütçesi) ise aylık 76 TL, sekiz aylık 1.097 TL ve yıllık 1.769 TL tutarında artmıştır.

TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında "mutfak enflasyonu"ndaki değişim Ağustos 2021 itibariyle şu şekilde gelişti:

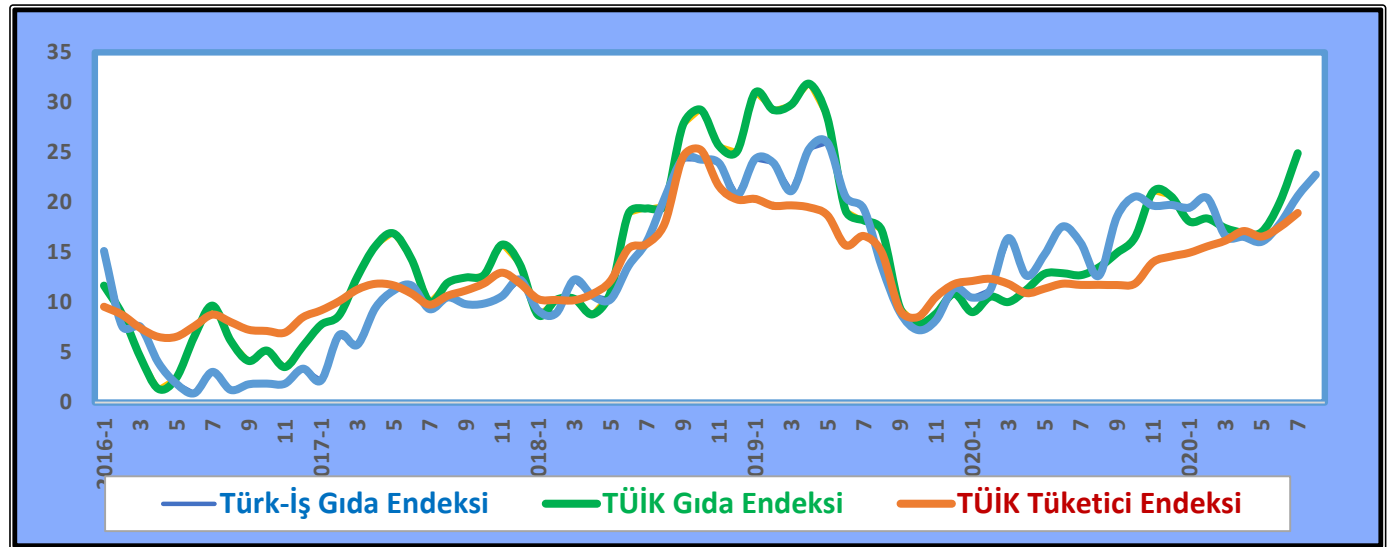
- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 0,80 oranında artış gösterdi.
- Yılın **ilk sekiz ayı** itibariyle fiyatlardaki artış yüzde 13,0 oranında gerçekleşti.
- Gıda enflasyonunda **son on iki ay itibariyle artış oranı** yüzde 22,78 oldu.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 19,06 olarak hesaplandı.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Ağustos 2018	Ağustos 2019	Ağustos 2020	Ağustos 2021
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	4,26	-0,80	-0,94	0,80
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	12,71	6,06	10,22	13,00
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	20,45	13,59	15,79	22,78
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	12,05	22,19	12,67	19,06

TÜRK-İŞ ile TÜİK tarafından hesaplanan gıda fiyatları endeksindeki değişim, TÜİK Tüketici Fiyatları Endeksiyle birlikte aşağıdadır. Yaz mevsimine rağmen gıda fiyatlarındaki artış dikkati çekmektedir.

Şekil 1: TÜİK Tüketici ile TÜRK-İŞ ve TÜİK Gıda Endeksinde Son 12 Aylık % Değişim

TÜRK-İŞ hesaplamasına temel alınan gıda ürünlerinin, doğrudan piyasadan derlenen fiyatlarında Ağustos 2021 itibariyle gözlenen değişim -harcama grupları itibariyle- şu şekilde olmuştur:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; geçen ay fiyatı artan süt ve yoğurtun ardından bu ay da peynir fiyatı artış gösterdi. Bu arada dikkati çeken bir husus, neredeyse tüm ürünlerin 500 gramlık kutu içinde satışa sunulmaya başlaması oldu. Ancak 700-800-900 gramlık kutularda da satış devam ediyor.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; et ve sakatat fiyatı aynı kaldı ve fakat tavuk kilogram fiyatı geriledi. Av sezonunun açılmasının beklendiği balıkta, satışta olan ve ağırlıkla kültür balıklarının fiyatı fazla değişmedi. Yumurta fiyatı bu ay yine arttı. Bakliyat ürünleri (kuru fasulye, kırmızı-yeşil mercimek, nohut, barbunya vb.) fiyatı bu ayın ikinci yarısından itibaren artmaya başladı.
- Yaş sebze-meyve fiyatlarında beklenen ucuzluk bu ay da görülmedi. Ülkemizde görülen yangınların olumsuz etkisi sebze-meyve üretim bölgelerinde ortaya çıktı. Esnaf, ürün tedarikinde sıkıntı olduğunu ve bu durumun -mevsim şartlarına rağmen- fiyat artışlarına yol açtığını ifade etti. Geçen ay kilogramı ortalama 7,33 TL olarak hesaplanan taze sebze-meyve ortalama kilogram fiyatı bu ay biraz yükselerek 7,50 TL oldu. Ortalama sebze kilogram fiyatı bu ay 6,67 TL (geçen ay 6,31 TL) olarak hesaplandı. Ortalama kilogram meyve fiyatı da bu ay yükseldi ve 8,64 TL (geçen ay 8,55 TL) oldu.
Bu ay, 15 sebze ve 11 meyve olmak üzere toplamda 26 ürünlerdeki fiyat değişimi hesaplamada dikkate alındı. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazarda yaygın bulunan mevsim ürünleri (örneğin bamya, börülce, yemiş, kayısı vb. az ve nispeten pahalı gıda maddeleri hesaplamaya dahil edilmedi) esas alındı. Ürünlerin tek tek ağırlığı yerine harcama sepetindeki meyve-sebzenin toplam miktarından hareket edildi.
- Ekmek, pirinç, un, makarna, bulgur, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; geçen ay fiyatı artan ekmekte bir değişiklik söz konusu olmazken, un ve irmik fiyatı ile bulgur fiyatı değişmedi, ancak pirinç fiyatında yine artış görüldü.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı, zeytinyağı ve ayçiçek yağı fiyatı geçen aya göre değişmezken, margarin fiyatı arttı. Siyah ve yeşil zeytin fiyatı ayrı ayrı arttı. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb.) ürünlerde fiyat pek değişmedi, sadece ceviz ve fındık fiyatı biraz geriledi. Baharat ürünlerinden (kimyon, nane, karabiber vb.) nane fiyatı arttı, diğerleri aynı kaldı. Ihlamur fiyatı da değişmezken çay fiyatı arttı. Bal, şeker, tuz, pekmez, salça fiyatı değişmedi, ancak reçel fiyatında artış tespit edildi.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır.

"Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, **Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak doğrudan tespit edilmektedir.** Benzeri yapılan çalışmalar gibi, TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta, ancak gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenerek kıyaslama yapılmaktadır. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan **"öncü gösterge"** niteliğini de taşımaktadır.

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, **Aralık 1987’den bu yana** düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili **ilk resmi çalışma** TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş **beslenme kalıbı** temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb.)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb.), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb.), çay, ıhlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“**Açlık Sınırı**” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “**Yoksulluk sınırı**” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

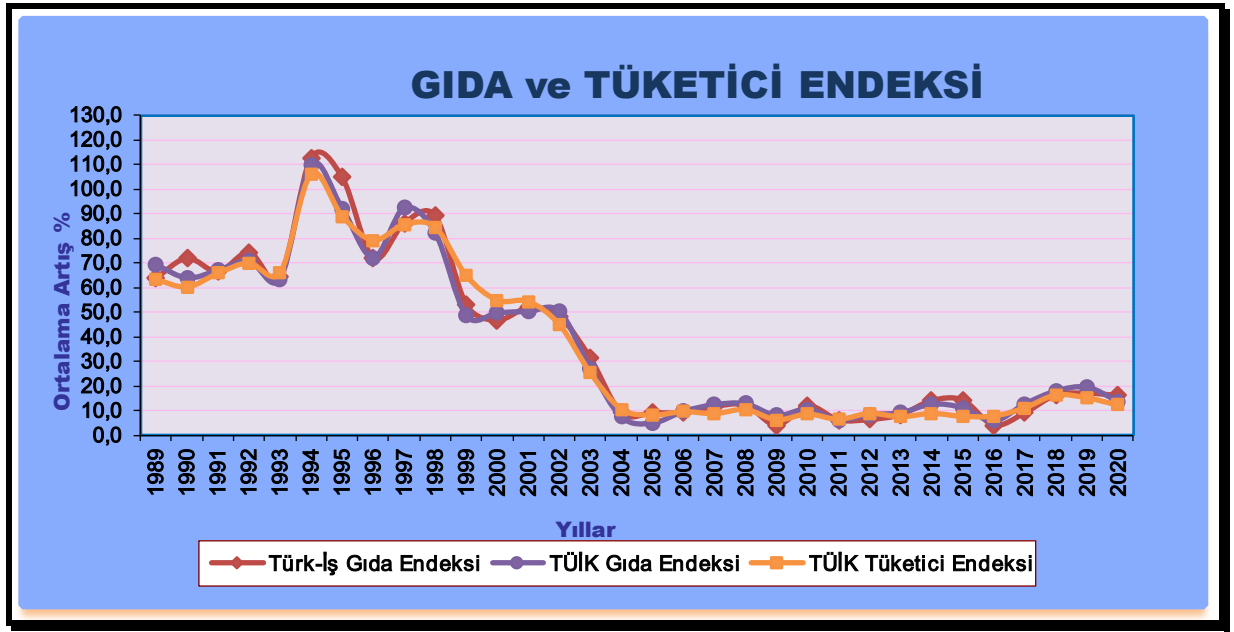
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan **yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir**. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesi olacaktır. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken **insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir** ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun otuz dört yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan **öncü gösterge niteliğindedir**. Nitekim 1988-2020 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7’dir ve 2015 ile 2016 yılı için aynı kalmıştır. 2017 yılı için bu oran yüzde 22,4 ve 2018 yılı için yüzde 22,5 olarak hesaplanmıştır. 2019 yılı için bu oran yüzde (son üç yılın ortalaması olarak) yüzde 22,6’dır. 2020 yılı için bu oranı TÜİK yükselterek (son üç yılın ortalaması olarak) yüzde 23,1 olarak hesaplamıştır. .

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirli ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısararak elde edebilmektedir. Sonuçta, **gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirli kişi ve ailelerin sağlıklı ve dengeli beslenme yapmasına yol açmaktadır.**

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.